

14.02.2017

POL-2017-2799

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 72/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijaa kuultavaksi sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitussa asiassa.

Hallituksen esityksen mukaan lakia sovellettaisiin päätettäessä avusta, joka perustuu Euroopan unionin yhteisvastuulausekkeeseen tai keskinäisen avunannon lausekkeeseen. Lisäksi lakia sovellettaisiin ylimpien valtioelinten päätöksentekoon, joka koskisi merkittäviä sotilaallisia voimavaroja taikka sotilaallisia voimakeinoja sisältävää apua sekä eräissä muissa tilanteissa. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät muun muassa Prüm- ja Atlas-yhteistyö, joita koskeva hallituksen esitys (HE 107/2016 vp) on annettu eduskunnalle yhdessä tämän hallituksen esityksen ja hallituksen esityksen laiksi puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamisesta (HE 94/2016 vp) kanssa.

Mainitut kolme hallituksen esitystä liittyvät kiinteästi toisiinsa ja niissä on pyritty hakemaan toiminnallista sujuvuutta ja päätöksenteon oikeaa tasoa ja tapaa. Näillä kolmella esityksellä pannaan täytäntöön eräitä kansainvälisiä Suomea velvoittavia määräyksiä tai päätöksiä.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota esitettyä päätöksentekoa koskevaan menettelyyn ja sen mahdolliseen toimivuuteen kiiretilanteessa. Esityksen 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen sotilaallisen voimakeinojen käytön tapauksissa päätöksen tekee lain 2 §:n nojalla valtioneuvosto, jonka on vähintäänkin kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa tai enimmillään annettava eduskunnalle selonteko ennen eduskunnan kuulemistä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamista koskevan esityksen mukaan päätöksen Prüm- ja Atlas-yhteistyössä tekisi Poliisihallitus, jonka on viipymättä ilmoitettava yhteistyön vireilletulosta ja käynnistämisestä sisäministeriölle. Tämän esityksen (HE 107/2016 vp) yhteydessä on tarkoitus varmistaa se, että poliisilla olisi mahdollisuus saada tehokasta virka-apua puolustusvoimilta muuttamalla puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 § siten, että virka-apu voi sisältää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa sotavarustein tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoiman käyttöä, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä ja terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan

vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Jos poliisin vastuulla olevan tehtävän toteuttaminen edellyttää virka-avun saamista puolustusvoimilta edellä kuvatulla tavalla, menee päätöksenteko huomattavan hitaaksi tilanteissa, joissa poliisin on joko ilman apua tai avun kanssa reagoitava ja toimittava välittömästi. Käytännössä tämä voisi johtaa tilanteisiin, jossa vaadittavan poliisioperaation toteuttaminen ei ole mahdollista ennen kuin lupa sotilaallisen avun mukaisten voimakeinojen käyttöön on saatu, tai operaatioon on ryhdyttävä puutteellisesti varustautuneena. Toinen huomioon otettava seikka on se, että poliisin operaatioissa liiallinen julkisuus ennen toimintaa ja myös sen aikana on pääasiassa haitallista tai jopa hyvin vahingollista tai vaarallista. Jos poliisille annettavan sotilaallisten voimakeinojen käyttöä koskevan virka-avun laatua ja sisältöä käsitellään julkisesti ja avoimesti, saatetaan menettää toiminnalla tavoiteltava hyöty muun muassa yllätysedun menettämisen vuoksi.

Poliisihallitus pitää ehdotuskokonaisuutta muilta osin kannatettavana.

Poliisiylitarkastaja

Markku Ryymin